

		т.к. нет необходимости избавляться от металла, резины, смол и т.д., что неблагоприятно сказывается на окружающей среде и удорожает утилизацию.
Donaldson США	Фильтры имеют неразборную конструкцию, металлический корпус и фильтрующий элемент, который не содержит металлических волокон и задерживает намного больший объем загрязнений [5].	1. Сравнительно низкая цена. 2. Возможность легкой утилизации

Выводы. Для экологически безопасной утилизации масляных фильтров необходимо создание и использование предприятий, применяющих экологически чистые технологии утилизации, подключение авторизованных дилеров, привлечение науки к созданию эффективных технологий утилизации, усиление экологического контроля над городскими свалками, финансирование работ по утилизации и внедрению совершенных технологий. Эффект даст и широкая разъяснительная кампания в прессе с привлечением ведущих экологов, а также юридическое закрепление экологических интересов государства при импорте продукции (введение сертификатов безопасности на ввозимые масляные фильтры), то есть создание условий, при которых импорт без технологии утилизации станет невыгодным.

Литература

1. Акмаева Н.Т. Экономические и экологические проблемы утилизации отслуживших автотранспортных средств//Труды МЭЛИ: электронный журнал [Электронный ресурс].- URL: www.e-magazine.meli.ru/vipusk_2/14_2v_akmaeva.doc
2. Волков В., Буцкий Ю. «КОЛАН» против безумия!//АБС –АВТО.-2010.-№10.-С.23-26.
3. Колтунов Г. Об утилизации отработанных масляных фильтров//АБС –авто.-2007.-№3.-С.40-42.
4. Раздельная утилизация отработанных автомобильных масляных фильтров «КОЛАН».- [Электронный ресурс].- URL: <http://www.innovbusiness.Ru/projects/view.asp?r=2783>
5. Фильтры Donaldson.- [Электронный ресурс].- URL: <http://www.donaldson-filters.ru>.
6. Фильтры NITTO.- [Электронный ресурс].- URL: <http://webalta.ru/search?q=NITTO>.
7. MANN-фильтры.- [Электронный ресурс].- URL: <http://www.mann-filter.com>.
8. Satrind: оборудование для измельчения.- [Электронный ресурс].- URL: <http://www.satrind.it>.

ДИНАМІКА МОРТМАСИ ОКОЛИЦЬ С. ЧУТІВКА ОРЖИЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Орлова Л.Д., Каць Г.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Мортмаса — загальна кількість мертвої органічної речовини, накопиченої в екосистемі. Накопичення мортмаси, тобто відмерлої надземної маси рослин, відноситься до одних із головних характеристик фітоценозів і є важливою ланкою кругообігу, середовищем перебігу первинних процесів гумусоутворення та надходження елементів мінерального живлення. Запаси і період

розкладу її визначаються співвідношенням стійких і нестійких до розкладання компонентів та їх взаємодією у конкретних екологічних умовах [3].

Інтенсивність деструктивного процесу, як відомо, залежить як від кількості, так і активності розкладання мортмаси. Вона обумовлюється як початковою резистентністю його компонентів (наприклад, лігніну, целюлози), так і вторинною резистентністю проміжних і кінцевих продуктів, що утворились у процесі розкладання [1]. Швидкість її руйнування залежить від фізико-хімічних властивостей середовища, де відбувається деструкція, складу опаду і активності організмів-деструкторів [8]. Деструкцію можуть лімітувати як один чинник, так і їх комплекс [4].

Підстилка є головним джерелом повернення у ґрунт органічних і зольних речовин, і в залежності від маси опаду і його фракційного складу, ґрунт отримує різну кількість елементів живлення [1]. Підстилкою вважаються всі сухі не розкладені й напіврозкладені частини рослин, що втратили зв'язок і лежать на поверхні ґрунту. Кількість підстилки в екосистемах різна й визначається співвідношенням надходження мертвих рослинних залишків під час відмирання надземної фітомаси та переміщенням її матеріалу у розташовані нижче горизонти ґрунту. Запас підстилки є найбільш об'єктивним серед морфологічних показників фітоценозів і становить основу у процесі оцінки інтенсивності кругообігу, тобто відбиває насамперед біогеоценотичну сутність її [8]. За характеристикою запасів підстилки та її властивостей можна оцінити інтегральну акумуляцію речовин рослинного опаду, встановити вміст поживних елементів у корі ненасиченому шарі ґрунту та ступінь їх доступності рослинам. Особливості будови та об'єм накопичення лучних підстилок слугують показниками гумусового стану ґрунту [7].

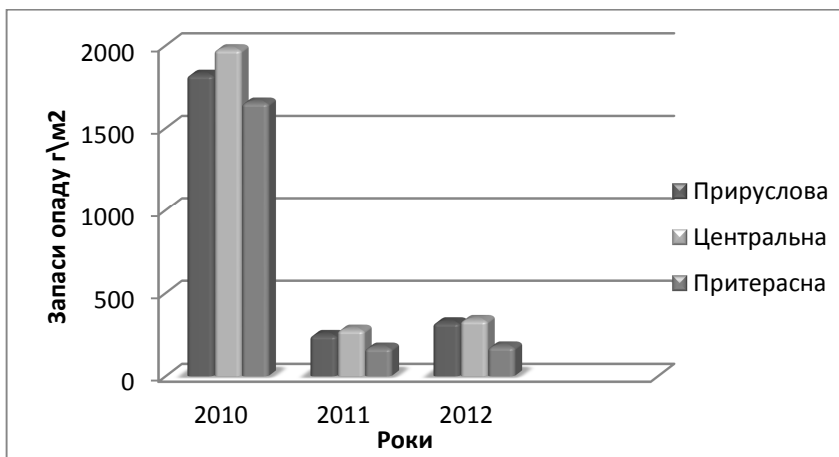
Великий вплив на розмір запасів загальної рослинної маси та її структури, накопичення та розкладу мертвої рослинної маси має зміна режиму використання луків [6].

Опад — це кількість органічної речовини, яка міститься у всіх щорічно відмираючих частинах надземної і підземної сфер угруповання, а також в особинах або окремих їх частинах, які відмерли у процесі старіння чи природного зріджування [5]. Динаміка надходження і розкладу органічного опаду на поверхні ґрунту — один із головних факторів, який визначає гумусонакопичення в ґрунтах, поступання і міграцію мінеральних речовин і органічних кислот, які надходять в ґрунт разом з вологою.

Дослідження мортмаси проводилися протягом трьох років (2010-2012 рр.) на лучних екосистемах р. Сула поблизу с. Чутівка Оржицького району Полтавської області.

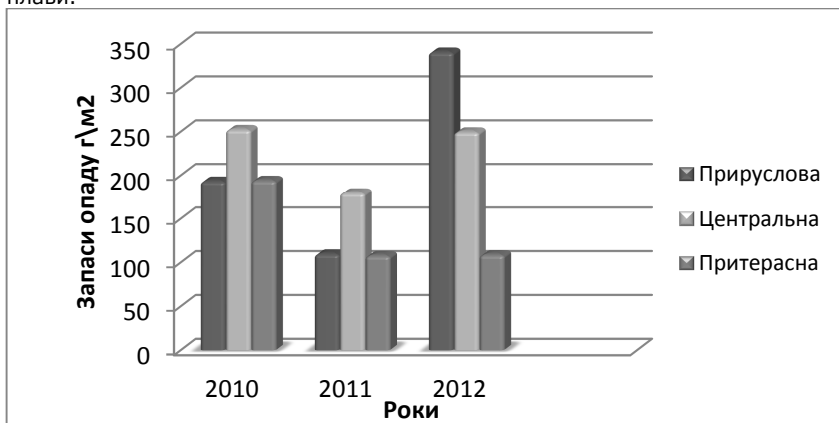
Визначення загальних запасів підстилки та опаду проводилися за методами Н. І. Базилевич і Л. Є. Родіна [2]. Збір опаду проводився восени, а запаси підстилки були відібрані у червні. При цьому використовувався метод «шаблону» (рамка розміром 33 x 33 см). Проби відбирались в десятикратній повторності. Вони звільнялись від живих частин рослин і мохів, а також від коріння і мінеральних домішок. Отримані зразки зважували у сирому стані, а потім висушували до повітряно-сухого стану.

Результати проведених досліджень та розрахунків показують, що максимальні запаси підстилки (рис. 1) виявлені у 2010 р., на що вплинули сприятливі природні умови. Другий і третій роки дослідження значно відрізнялися від першого року. Весна і літо цих років були посушливими, що негативно вплинуло на накопичення запасів підстилки.

Рис. 1 Динаміка підстилки

Отримані нами дані по запасам опаду (рис. 2) свідчать про максимальне її накопичення у 2012 році. У перші два роки дослідження найбільші запаси виявлено у центральній частині, у останній рік — у прируслівій частині заплави.

Рис. 2 Динаміка опаду

Порівнюючи отримані результати опаду та підстилки, ми бачимо відмінності у динаміці, але не такі родючі, як у запасах підстилки. Найменша кількість мортмаси відмічена у притерасній частині. Оскільки на неї припадає найбільше антропогенне навантаження.

Таким чином, результати проведених досліджень показують більші запаси підстилки у 2010 р., а опаду — у 2012 р. Такі відмінності залежать від швидкості розкладання відмерлих частин рослин та від впливу зовнішніх факторів. Мінімальні запаси мортмаси виявили у притерасній частині, де спостерігається найбільше антропогенне навантаження.

Література

1. Базилевич Н. И. Методы изучения биологического круговорота в различных зонах / Н. И. Базилевич, А. А. Титлянова. — М.: Мысль, 1978. — 228 с.
2. Базилевич Н. И. Типы биологического круговорота зольных элементов и азота в основных зонах Северного полушария / Н. И. Базилевич, Л. Е. Родин. — М., 1965. — С. 101 — 121.
3. Богатырёв Л. Г. Образование подстилок — один из важнейших процессов в лесных экосистемах / Л. Г. Богатырёв // Почвоведение. — 1996. — № 4. — С. 501-511.
4. Ворон В. П. Опад і підстилка сосняків середньої течії Сіверського Донця як показник антропогенних змін біокругообігу / В. П. Ворон, О. І. Романенко, В. О. Лещенко // Лісівництво і агролісомеліорація. — 2009. — Вип. 116. — С. 231-237.
5. Одум Ю. Основы экологии / Ю. Одум. — М.: Мир, 1975. — 740 с.
6. Орлова Л. Д. Динаміка накопичення підстилки на низинних луках Лівобережного Лісостепу України / Л. Д. Орлова // Промышленная ботаника. — Вып. 11. — С. 129-134.
7. Орлова Л. Д. Фракційний склад підстилки заплавних лучних фітоценозів / Л. Д. Орлова, Г. В. Каць // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., / За ред. М.В. Гриньової. — Полтава: Друкарська майстерня, 2012. — С. 55-58.
8. Травлеев А. П. Лісова підстилка як структурний елемент лесового біогеоценозу в степу / А. П. Травлеев // Укр. ботан. журн. — 1961. — Т. 18, № 2. — С. 40-46.

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КОЛЕКЦІЙ В ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ БІОРИЗНОМАНІТТЯ

*Піщаленко М.А., Пономаренко С.В.
Полтавська державна аграрна академія*

Світова практика показує, що для розробки теоретичної бази щодо збереження різноманіття рослинного і тваринного світу необхідно рішення декількох принципових завдань, серед яких в першу чергу виділяється експериментальне і теоретичне вивчення власно біорізноманіття природних екосистем як природного явища, а також накопичення і підтримка одержуваної інформації про природні об'єкти в інформаційних сховищах і базах даних, а так само різносторонній інформаційно-комп'ютерний аналіз цих даних. З тих пір як після конференції в Ріо-де-Жанейро термін біорізноманіття міцно увійшов у всі національні і міжнародні програмні документи, що стосуються охорони природи, саме поняття біорізноманіття виявилось деколи розпливчастим і безрозмірним. В інформаційному аспекті біорізноманіття характеризується як ієрархічна система понять, тісно пов'язана з рівнями організації живої матерії в цілому. Основним елементом інформації на кожному рівні цієї ієрархічної системи виступає конкретний біологічний об'єкт (конкретний організм або його генотип, популяція, таксономічна одиниця, спільнота, біохорія і т.д.), який спостерігається в природі і описується за певними «правилами». Тому будь-які теоретичні або прикладні завдання по збереженню біорізноманіття починаються з його інвентаризації [1].

Електронні публікації наукових колекцій являють собою нову форму зберігання та обміну інформацією. Для неї характерні насамперед динамічність (можливість поновлення) і глобальний доступ (через комп'ютерні мережі).

Проблема стійкості розвитку вимагає створення принципом і методом в передбачення глобальних тенденцій в динаміці біорізноманіття та екосистем